

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, félíven.
Előfizetési ár: egész évre 80 kor., félévre 40 kor.
Egyes szám ára két korona.

↔ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium. ↔
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Tisza István tudományegyetem.

A debreczeni m. kir. tudományegyetem, mely a háborúval együtt született s melynek ünnepélyes felavatását pár nappal követte a hazánk sírját ázó forradalom, most vasárnap nagy és nevezetes ünnepet tart annak az öröme, hogy a nemzet nagy martírjának neve viselhetéséhez az engedélyt megnyerte.

Tisza Istvánnak emlékét magasztalni, szellemét a magyar nemzet körében ébren tartani, irányát a diadal felé vezetni — külön szervezet alakult: a Tisza István-émlékbizottság. Kiváló és lelkes férfiakból áll ez a bizottság és bizonyára nagy eredményeket fog elérni, ámde sok éven át kell megfeszített munkát végeznie, míg a Tisza István nagynevének olyan monumentumot állíthat, mely versenyezhet a debreczeni tudományegyetemnek róla elnevezésével.

A tudományegyetemeket elnevezni többnyire fejedelmi személyekről szokták, leginkább azokról, akiknek elhatározása volt szükséges az egyetem alakulhatásához. Nálunk Magyarországon a debreczeni tudományegyetemen kívül három főiskola visel emberi nevet. Az egyik a Ferenc József királyét, akinek felkent személye iránt — akárhogy beszélt is néha egy néhány elvakult forradalmár — életében és halálában mélységes hódolattal volt a magyar nemzet minden rétege s akinek képét a szobájában, nevét a dalában, szelíd öreg arcát a szívében őrizte és őrzi a hozzá ma is hűséges magyar nép. A másik az Erzsébet királynéét, akit a magyar nemzet védangyalának neveztek s akinek szerettek tulajdonítani a magyar nemzet javára az udvarnál történt minden változást. A harmadik a József nádorét, aki félszázadon át viselte Magyarország legmagasabb méltóságát és aki e félszázad alatt úgy összeforrott a magyar nemzettel, hogy nemcsak maga lett szíve szerint magyar nemesség, de alapítója is a legfényesebb nevű magyar családnak: a Habsburgok magyarágának.

Ime, e mellé a három, páratlanul tisztelt és mindenkor magasztalt fejedelmi személy mellé állították most Tisza Istvánt, a debreczeni m. kir. tudományegyetem nevének adóját.

Nem csodálkozik rajta senki. A Tisza István

halála óta történt szörnyű események annyira megértették a magyar nemzettel Tisza István gondviselésszerű nagyságát s annyira kényszerítették a Tisza Istvánra minden napos ráemlékezésre, hogy ennek folytán a magyar nemzeti lélek teljesen magába ölelte Tisza Istvánt és nincs olyan fényes hely a magyar nemzet szellemi pantheonjában, melyet e nagy fia számára méltán adhatónak ne tartana.

Azonban a debreczeni m. kir. tudományegyetemnek Tisza Istvánról elnevezése nemcsak hódolás a nagy ember iránt, hanem súlyos kötelezettségvállalás is az egyetem részéről.

Ha Tisza István mint tudós szerzett volna akkora érdemeket, melyek az egyetem róla elnevezését megokolnák, akkor az egyetemnek természetesen kötelessége az volna, hogy azt a tudományszakot, melynek művelésében kimagaslott a név adója, különös gonddal ápolja és a magyarkörében alászállani soha se engedje. Ha nem ezt cselekedné, méltatlanná válnék a viselt névre. Ám — de Tisza István nem tudományos munkálkodással, hanem a magyar nemzeti eszmények fölülmulhatatlan értékű szolgálatával tette magát érdemessé erre a kitüntetésre. Annak a tudományegyetemnek tehát, mely magát az ő nevével nevezi, ha csak a szomorú következetlenség bűnébe esni nem akar és ha csak nem akarja azt a látszatot kelteni, hogy komoly átgondolás nélkül vette fel a Tisza István nevét: ugyanazokat a magyar nemzeti eszményeket kell szolgálnia, amelyeket Tisza István szolgált.

Ezeket az eszményeket pedig — nevükön nevezés és részletezés nélkül — megjelölte maga Tisza István abban a levélben, amelyben annak idején az új debreczeni tudományegyetemet, a debreczeni ősi kollégium utódául tekintvén a tanítványi kegyelet és hála érzésével idenfűzöttnek mondotta magát. Ezek a nemzeti eszmények azok, amelyekkel Tisza István a debreczeni öreg kollégium tanítványaként töltötte meg a lelkét s amely eszményeket kora ifjúságától haláláig — bizonyosságra ifjúkori leveleinek egész sorozata — egyenlő tiszta ragyogásban látott, egyenlő izzó hőséggel érzett.

A debreczeni m. kir. tudományegyetem tehát nemcsak helyileg lett utóda a debreczeni híres

kollégiumnak, hanem utóda lett a nemzeti szellem felfogása és ápolása tekintetében is. Amannak tanítványa volt Tisza István, emennek mestere kell, hogy legyen, — mestere, akinek szelleméhez kell fordulni böles tanácsért mindenkor, ha kétséges a magatartás elhatározása. Amit Tisza István tenne: ez kell, hogy legyen a debreczeni tudományegyetem cselekvéseiben az iránytadó és ezért lehetünk nyugodtak, hogy ez a tudományegyetem mindenkor menten minden szélsőségtől, az emberszeretnek és az izzó magyarságnak, a komoly tudományos szabadságnak és a munkás hazafiságnak, a nemes felvilágosodottságnak és a buzgó vallásosságnak szilárd oszlopa lesz.

Tisza István halála egy napra esett a magyar nemzet romlásával. Vigyázzunk és imádkozzunk, hogy a Tisza István-tudományegyetem éljen, fejlődjék, virágozzék sokáig, — mert életének megszünte megint csak olyan általános összeomlás napján történhetnék, aminő az a szomorú október 31. volt.

Sz. Kun Béla.

Tárca

Gyötrelmek idején.

Árva ügyünket vedd a gondodba,
Pártfogásodba, mi Urunk Isten!
A nagy világon nálunk szegényebb,
Megalázottabb semerre nincsen.
Sóhaj kenyérünk, köny az itálunk,
Kemény kópárna fejünknek alja;
A zokogásunk, jajkiáltásunk,
Ha Te nem hallod: senki nem hallja.

Méltók volnánk rá, megérdemelnők
Bűneink miatt, hogy magunkra hagyj!
De mert, ki vét két igazán bánja,
Ahhoz Uram! Te kegyelemmel vagy:
Szánjuk, ellened amit vétettünk,
Nagy bánkodással szívünk kesereg.
Légy irgalommal, föltámadt reánk
Sok idegen nép, idegen sereg.

Jaj a magyarnak, Magyarországnak!
Cseh, oláh és szerb szaggatja, tépi.
Elvesznek tőle mindent, mivel bírt;
A rablók semmit sem hagynak néki.
Zsebrák vitézek, bocskoros hősök,
Vad komitácsik tapossák földét;
S mert e földről ma kihalt az élet:
Azt hiszik, hogy a magyart megölték.

Nem, nem halott még! Istenemre, nem!
Megéreztek még karja erejét.
Lesújt, mint villám s fergeg gyanánt
Seper titeket innen szerteszét!
Győzni fogunk mi a szent tusában,
Futnak előttünk a szolgálhadak,
A meggyalázott honi föld felett
Fog támadni szebb, diésőbb virradat.

Nem, nem halunk meg! Széttörjük a láncot
S amely fojtogat: levágjuk a kart.
Ez a világ, mely ellenünk támadt,
Még emlegetni fogja a magyart!
Ezer éven át, ki lángbetűkkel
Nevét az idők könyvébe írta:
A másik ezer év sem temeti
A magyar népet s hazáját sírba!

Erdélyi Imre.

Kortünetek

Az úgynevezett országos református nagygyűlés nem egészen úgy folyt le, ahogy a tervezői elgondolták. Hiszen nem voltak ugyan valami túlságosan sokan, de mégis sokkal többen, mint ahogy a rendezők óhajtották volna és azok, akikre a rendezőség nem számított: a debreczeni reformátusok — horribile dictu — majdnem megakadályozták az előre megállapított, bár gyámoltalanságig letompított határozati javaslatnak elfogadását. Vagy talán hogy meg is akadályozzák, amennyiben az elnökség, — nem tudom, hol megállapított szabályok szerint — arra hivatkozva, hogy talán huszonhatan e gyűlés bezárását kívánják, a javaslat ellen jelentkezőknek nem adott szót. Mindegy, nem az a fontos, hogy a debreczeniek beszélhettek legyen: nem ők akartak demonstrálni. Nekik elég az, hogy a demonstráció — igazán nem sikerült.

Sajnos, nem sikerült az az ünnepség sem, amelyet a Behtlen Gábor-körbe tömörült főiskolai ifjúság a budapesti tüntető gyűléssel egy napon Debreczenben rendezett. A hangverseny, amit adtak, bámulatosan szép volt s ha másért nem, a Jászai Mari Szózat-szavalásáért is ott kellett volna lenni mindenkinek. De a Behtlen Gábor-kör vezetősége — nem tehet róla, ha így informáltak — nem volt tisztában a debreczeni viszonyokkal s úgy látszik olyanoknak a pártfogására kívánt elsősorban számítani, akik könnyedén osztogatják a destruktív jelzőt. Nos, hát ezek az elemek bizony távoltartották magukat az estélytől. Sőt, ha mind ott lettek volna, akkor sem lettek volna sokan. Azok pedig, akik a protestáns ifjúság mozgalma iránt őszintén érdeklődnek és azt támogatni készek (— bár az elnöki megnyitó beszéd irányával nem értenek egyet —), az ügyes rendezés folytán még jegyhez is alig tudtak jutni. Hiába: Debreczenben református ünnepséget rendezni csak a Kálvínisták templomegyesületének alapítói tudnak.

Apponyi Albertet ünnepli — és méltán — Magyarország. Akárki akárhogy gondolkodik az ő politikai szerepe felől, az bizonyos, hogy ő európai nagyságú, igaz magyar, aki sem a múlttól elválni, sem a haladásnak makacsul gátat vetni sohasem akart, akit tehát a nemzeti vezérek közé állítani s azok közt ünnepelni akkor is illő volna ebben a mostani szomorú világban, ha nem egy félszá-

zados közéleti tevékenység szolgálna alapul. Sajnos, hogy még az ilyen nagy s a nemzet összeforrasztására szolgálható alkalmakat is megragadják némelyek a kötölőzködésre. Itt Debreczenben is volt Apponyi ünnep — hétköznapon. Mivel pedig sokan úgy véljük, hogy a halaszthatatlan hivatalos kötelességeink végzése van olyan fontos nemzeti feladat, mint beszédek hallgatása: kiserkesztettek, hogy azért nem voltunk ott, mert Apponyi — katolikus. Nos, előre biztosíthatunk mindenkit, hogy mi azokat, akik a Tisza István-tudományegyetem vasárnapi ünnepén nem lehetnek jelen, sohasem fogjuk azzal gyanúsítani, hogy azért nem jöttek el, mert Tisza István — református volt.

A kegyes tanítórend debreczeni munkálkodásának 200 esztendő évfordulója is szép és nevezetes ünnepi alkalom volt. A sok érdemű és magyarságával, hazafiságával, a tanításban kiválóságával, igazán keresztyén (mert őszintén ember-szerető) voltával kimagasló rendet és tiszteletré méltó tagjait szívesen és osztatlan örömmel ünnepelte a város egész közönsége. Ennek az osztatlan örömmel igazán szép és felemelő megnyilatkozása volt *Pálffy* róm. kath. lelkész úrnak remek templomi beszéde épúgy, mint a főgimnázium dísztermében elhangzott üdvözlések, köztük a *Baltazár* püspöké. Milyen szép is volna, ha a keresztyén nemzeti egyesülés nem mások ellen irányított jelszó volna, hanem csendes, komoly munkálkodás iránya úgy, mint a tisztas, szegény, de hazafiságban annál gazdagabb piarista rendnel.

Különfélék

Apponyi Albert grófot jubileuma alkalmából üdvözölte a konvent és a tiszántuli egyházkerület is. Az üdvözlésre a következő köszönő távirat érkezett: „Méltóságos Baltazár püspök úrnak, Debreczen. A református konvent és egyházkerület kitüntető megemlékezéséért hálás köszönetet mond Apponyi Albert.”

Lelkészeiktatás Büdszentmihályon. Május 29-én iktatták be ünnepélyesen Büdszentmihályon Ajtay Jenő lelképásztort. Az ünnepélyes aktuson részt vett dr. Baltazár Dezső püspökünk is Futó András titkár kíséretében. Püspökünket az állomás Kubassy Béla főszolgabíró fogadta, gyönyörű lovas bandérium várta és virágosó kísérte. — Az istentiszteleten Szabó Antal esperes tartalmas beiktató beszéde után Ajtay Jenő tartotta meg költői képekben gazdag, lendületes beköszönő beszédét; amellyel a gyülekezet minden tagjának szívét megnyerte. A predikáció után dr. Baltazár Dezső püspök mondott buzgó imádságot és biblikus áldást. Istentisztelet után az új lelképásztor üdvözölte püspökünket, aki előtt a presbiteri gyűlés után különböző küldöttségek is tisztelegtek. — A helybeli róm. kath. egyház Bánkövy Kornél lel-

kész és gróf Desseffy Aurél, a gör. kath. egyház Lázár Béla lelkész, az izr. hitközség Fülöp Mór elnök, a tanító-testület Szalay Gyula igazgató, a szentmihályi előjáróság Draviczky László főjegyző, a büdi előjáróság Kende Miklós főjegyző, a Gazdakör Mészáros József uradalmi intéző, az Ipartestület Bardóczy János által nyilvánították tiszteletüket, amire püspökünk meleg köszönő és buzdító szavakkal válaszolt. Díszebéd után dr. Baltazár Dezső kocsin tért vissza Debreczenbe. A beiktatás minden mozzanata maradandó emléket hagyott a büdszentmihályiak szívében.

A debreczeni Kegyes Tanítórend folyó hó 2-án ünnepelte meg 200 éves jubileumát. Az ünnepség már 1-én este megkezdődött toronyzenével, a templom terraszán és a gimnázium épülete előtt elhangzott énekekkel és kivilágítással. Másodikán délelőtt a templomban ünnepélyes mise volt, amely után Pálffy Béla, a theresianum igazgatója, mondott szép alkalmi beszédet a tanár magasztos hivatásáról. A templomból a közönség a főgimnázium dísztermébe vonult, ahol a Szent László dalegylet éneke után dr. Ferenczy Tibor, államrendőrségi főtanácsos az egykori növendékek nevében mondott üdvözlő beszédet, majd különböző testületek és hatóságok részéről tizenkilencen köszöntötték a jubiléum rendet, Vöröss Cyrill pedig, az országos piarista főnök, a hazai kegyes tanítórend jókívánatait tolmácsolta. — A Hymnus elhangzása után az intézet előcsarnokában a kétszázados jubileum emlékére márványtáblát lepleztek le. Kegyeletes tény volt a temetőben a piarista tanárok sírjának megkoszorúzása; jól sikerült délután a Csokonai-színházban tartott díszünnepély s kedélyes hangulatban folyt le az esti társas vacsora. Debreczen társadalma őszinte, meleg érzelmekkel vett részt e jubileumon, amelyen a vallásos hit, józan felvilágosodottság és igaz hazafiság művelőinek egyik nemes csoportját méltatták. A díszteremben tartott ünnepségen tömör vonásokkal mutatott rá erre dr. Baltazár Dezső püspökünk markáns, üdvözlő beszédében.

A debreczeni református főgimnázium Ifjúsági Gyülekezete e hó 5-én délelőtt 9 órakor a kollégiumi oratoriumban tartja évzáró ünnepségét.

Kinevezés. A Kormányzó Őfőméltósága Faragó János pápai református főgimnáziumi igazgatónak a főigazgatói címet adományozta. A kiváló, értékes pedagógusnak méltó kitüntetése.

Az Erő magyar ifjúsági lap májusi (8.) száma gazdag és érdekes tartalommal megjelent. Kiadóhivatal Budapest, IV., Váci-utca 20. II. 4—7.

A minoriták kolozsvári templomát — amint azt a Magyarság fájdalmasan írja — a pápa a görög katolikus egyháznak adományozta a rendházzal együtt.

A debreczeni református főgimnázium több tanulója Osváth Ödön tanár vezetésével pünköst vasárnapján nagyszerű műsoros előadást rendezett Ujfehértön a főgimnáziumi szegény és menekült tanulók tankönyvvel való segítőzésére.

A debreczeni református elemi iskolai növendékek konfirmációja a téli sok kényszerűsünet miatt való visszamaradás következtében június hó 5-én lesz a Kis-, Kossuth-utcai- és Árpádtéri-templomban. Ugyanekkor részesülnek a konfirmálók az úrvacsorában is.

Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.
2203—1921. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Az Ország Sándor és Fia orgona- és harmonium-gyáros cég Rákospalota—Újfalu 59 év óta fennálló gyárát részvénytársasággá óhajtja átszervezni. E végből részvényaláírási felhívást bocsát ki és küld szét az egyházközségekhez. A midőn közlöm Nagytiszteletteddel, hogy ezen körülményt nevezett cég nálam bejelentette, egyben késszég-gel teszek eleget e régi, jónévű cég ama kérésének, hogy szándékuk kivitelének megkönnyítése céljából úgy a Nagytiszteletted, mint Nagytiszteletted útján a bölcs vezetése alatt álló egyházak figyelmét az alapítási tervreztet felhívjam.

Atyafiságos szeretettel
Debreczen, 1921 május 25.

Kiss Ferenc,
püspök h.

Pályázat.

A gyönki református gimnázium fenntartó testülete pályázatot hirdet egy latin-magyar szakos rendes tanári állásra.

Pályázhatnak református vallású tanárjelöltek, menekült tanárok előnyben részesülnek.

Javadalmazása 2400 K fizetés, 600 K lakáspénz, ötödévenként 200 K korpótlék és az összes segélyek, pótlékok s kedvezményes természetbeni ellátás az állam részéről. A keresztlevéllel, érettségi bizonyítvánnyal, képesítési, szolgálati és egészségi bizonyítvánnyal, továbbá a hadkötelezettségi viszony és forradalmi mozgalmak alatt tanúsított magaviselet igazolásával ellátott kérvények 1921 június hó 30-áig az intézet igazgatóságához küldendők. Az állás 1921. év szeptember 1-ével elfoglalandó. Gyönk, 1921 május 30.

A fenntartó testület megbízásából.

Ádám József,
igazgató.

Pályázat tanári állásokra.

A hajdúböszörményi református Boeskey főgimnázium igazgatótanácsa pályázatot hirdet

a) egy vallásstanári rendes, b) egy mennyiség-tan természettani rendes tanári és c) egy tornatanítói rendes tanszékre.

Debreczen város és a Tiszántúli ref. egyházker. könyvnyomda-vállalata

A rendes tanárok törzsfizetése a főgimnázium pénztárából évi 2400 kor., amely 3600 koronáig emelkedik, 200—200 koronás ötödéves korpótlék, lakáspénz (a mindenkori törzsfizetés egynegyedrész), a tornatanító törzsfizetése évi 1600 kor., 100—100 koronás ötödéves korpótlék s lakáspénz (a mindenkori törzsfizetés egynegyedrész), ezekhez járul minden álláshoz még az állampénztárból a megfelelő fizetésekiegészítés, családi pótlék, háborús- és rendkívüli segélyek s a közalkalmazottak részére járó kedvezmény.

Pályázhatnak vallásstanári képesítéssel, illetőleg tanári, vagy tornatanítói oklevéllel bíró református, esetleg más protestáns vallású tanárok vagy tanárjelöltek, kik keresztlevéllel, érettségi bizonyítvánnyal, oklevéllel, előbbi alkalmazásukat, katonai viszonyukat, a forradalmi és román megszállás alatti magatartásukat igazoló okmányokkal, valamint orvosi bizonyítvánnyal felszerelt s a főgimnázium igazgatótanácsához címzett pályázati kérvényüket f. év július hó 5-ig a főgimnázium igazgatóságához nyújtják be.

Mindenik állásnál a másutt eltöltött rendes tanári évek a korpótlék tekintetében beszámíttatnak. Menekült tanárok különös figyelemben részesülnek. A megválasztottak az orsz. tanári nyugdíjintézetnek kötelezett tagjai s állásukat folyó évi szeptember 1-én tartoznak elfoglalni.

Hajdúböszörmény, 1921 május 30-án.

Dr. Ujvárossy Szabó Lajos,
a főgimn. igazgatótanács elnöke.

1—2

Debreczen szab. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület tulajdonát képező

„Méliusz” könyvkereskedésben,

Debreczen, Ferencz József-út (Piac-u.) 26.

a következő vizsgai jutalomkönyvek kaphatók:

Kőrösi Kálmán: Hit és Haza.
(Költemények.) Ára . . . . . 11-50 K

Térey Sándor: Feltámadás. (Irre-
denta költemények.) Ára . . . . . 14— K

Mezey Sándor: Szegény Magyar-
ország. (Költemények.) Ára . . . . . 17— K

Petőfi Sándor: Legszebb költe-
ményei. Ára . . . . . 17— K

Takács Imre: Édes hazánk terü-
leti épségeért. (Ima és haza-
fias költemények.) Ára . . . . . 7— K

A rendelés összegének előzetes beküldése mellett a könyvek **bérmertve** küldetnek meg.